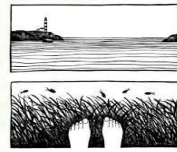




Terraferida



Amics de
la Terra
Mallorca



salvem Portocolom

GREENPEACE



A L'ATENCIÓ DE LA PRESIDENTA DEL CONSELL DE MALLORCA

Margalida Rosselló Pons, amb DNI -----, en nom de la Plataforma Antiautopista Lluçmajor-Campos; Amadeu Corbera Jaume, amb DNI -----, en nom del Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Natura (GOB); Francesc Xavier Mas Ballester, amb DNI -----, en nom de l'associació Terraferida; Mariano Reaño Lambea, amb DNI -----, en nom d'Amics de la Terra Mallorca; Miquel Àngel Lobo Ruiz, amb DNI -----, en nom de la Plataforma Salvem Portocolom i Mario Rodríguez Vargas, amb DNI -----, director executiu i en representació de Greenpeace Espanya, amb CIF ----- i domicili al carrer-----, de Madrid; amb el suport d'Ecologistes en Acció; tots amb adreça, a efectes de notificació, a la seu del Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Natura (carrer Manuel Sanchis Guarner, 10, 07004 Palma, Illes Balears) tel. 971 49 60 60.

Fonaments de dret

1. Atès que la **Llei 8/2019, de 19 de febrer, de Residus i Sòls contaminats de les Illes Balears** (BOIB núm. 23, de 21 de febrer de 2019) en el seu **article 10, punt 1**, indica que són competències del Govern i de l'Administració de la comunitat autònoma, entre d'altres:
 - "l'autorització, la vigilància, la inspecció i la sanció de les activitats de producció i gestió de residus" (**apartat b**) i
 - "el registre de la informació en matèria de producció i gestió de residus" (**apartat d**).
2. Atès que l'article 11 de la mateixa Llei indica les **competències dels Consells Insulars** i, en el punt 1, indica que són competències dels Consells Insulars, entre d'altres, "l'elaboració, tramitació i l'aprovació dels **Plans Directors Sectorials de prevenció i gestió de residus no perillosos**, així com el seu seguiment, revisió i modificació".
3. A més, i atès que la Llei 2/2001, de 7 de març, d'atribucions de competències als Consells Insulars en matèria d'ordenació del territori, **atribueix al Consell Insular de Mallorca la competència** relativa a l'elaboració i aprovació dels propis plans directors sectorials de residus sòlids urbans no perillosos.
4. Atès que l'**article 60 de la Llei 8/2019** estableix que "**qualsevol persona física o jurídica**, entitat pública o privada, causant o no, propietària o no d'un terreny en el qual es **detecti una presumpta contaminació del sòl per qualsevol motiu, resta obligada a posar-ho en coneixement de l'administració** competent en aquesta matèria en la major brevetat".

5. Atès que la Llei 8/2019, en el capítol II “Principis de la política de residus”, estableix a l'article 5 que **la gestió de residus s'ha de dur a terme sense posar en perill la salut de les persones i sense danyar el medi ambient** i que “**la política de residus ha d'estar regida pels principis de precaució i sostenibilitat**”, entre d'altres.

DENUNCIAM DAVANT AQUESTA ADMINISTRACIÓ, en l'àmbit de la seva competència, tant a l'àmbit de gestió de residus no perillosos com en l'àmbit d'infraestructures viàries, els següents FETS:

A. L'EVIDÈNCIA D'ÚS D'ESCÒRIES PERILLOSES (NO TRACTADES) A L'OBRA DE L'AUTOPISTA

Sol·licitud d'informació ambiental desatasa per l'Administració responsable

1. El passat mes de maig, l'associació **Terraferida**, com a integrant de la **Plataforma Antiautopista**, sol·licità a la direcció general d'Educació ambiental, qualitat ambiental i residus de la Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears una investigació sobre el presumpte ús d'escòries en la construcció de l'autopista Lluçmajor-Campos, així com que li fes arribar la informació sobre la utilització d'aquest residu en l'obra de construcció de l'autopista.

A més, també sol·licità:

- 1) Que la direcció general **verificàs el procés de descontaminació de les escòries** abans de ser abocades a l'autopista.
- 2) Que **verificàs la composició dels materials abocats** mitjançant les analítiques corresponents.
- 3) Que **verificàs l'estanqueïtat dels terrenys** on s'abocaven aquests àrids per garantir que els seus components no s'infiltrassin al subsòl.
- 4) Que **publicàs els resultats de les analítiques** sol·licitades i els exposàs a l'opinió pública, així com **les garanties de descontaminació i estanqueïtat** dels materials que s'hi abocaven, i les que s'haguessin adoptat **pel que fa a la seguretat de la salut laboral** dels treballadors de l'obra.
- 5) Que dugués a terme les **accions pertinents per garantir la no contaminació de l'entorn**, inclosa la paralització dels esmentats abocaments, si era procedent, de manera preventiva, atès el principi de precaució.

L'associació **Terraferida** va rebre resposta del **Cap de Servei de Residus i Sòls Contaminats** de la **Direcció General de Residus**, de la **Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears** (vegeu annex I d'aquest document), però aquesta no incloïa la informació que es demanava i **no hi apareixia cap tipus de referència a la composició de les escòries en general, ni a la composició específica en metalls pesants**.

La manca de resposta de l'Administració ens obligà a encarregar una anàlisi pròpia que detectà concentracions perilloses de quatre substàncies contaminants

2. A causa de la **manca de resposta satisfactòria**, la Plataforma Antiautopista **va encarregar a un laboratori solvent unes analítiques bàsiques de metalls pesants** en sediments i lixiviats de diferents mostres de les escòries utilitzades en la construcció de l'autopista Lluçmajor-Campos (s'adjunten com **annex II** d'aquest document). Segons aquestes analítiques, les mostres d'escòries **contenen nivells de metalls pesants que superen els màxims establerts per la normativa** que existeix a altres comunitats autònomes de l'Estat Espanyol [1], [2], [3] (consulta el quadre comparatiu que figura a l'**annex III** d'aquest document). Cal advertir que **hem hagut de recórrer als paràmetres fixats a altres comunitats autònomes**, perquè la normativa pròpia de les Illes Balears no estableix límits màxims de les concentracions permeses.

En el cas de les normatives de Cantàbria i el País Basc, hem pres com a valors de referència de concentracions màximes de metalls pesants en escòries els que hi figuren, tot i que es tracta d'escòries de procedència diferent a les d'incineració de RSU (de processos termometal·lúrgics a Cantàbria i de fabricació d'acer en forns d'arc elèctric al País Basc) perquè assumim que **les concentracions de metalls pesants que poden resultar perilloses per al medi ambient i la salut de les persones són independents de la seva procedència**.

La presència de quantitats elevades de metalls pesants a les escòries usades a l'obra de l'autopista Lluçmajor-Campos pot suposar la contaminació del sòl i un perill per a la salut de les persones i per al medi ambient.

La **comparació dels resultats obtinguts** amb la normativa d'altres comunitats autònomes fa evident que a les mostres d'escòries analitzades:

- els nivells de **coure (Cu) tripliquen** els valors establerts per **als lixiviats** a les tres comunitats autònomes (Catalunya, Cantàbria i País Basc);
- els de **cadmi (Cd) quadruplicen** els nivells màxims permesos **als sediments** d'escòria al País Basc;
- els de **plom (Pb) són entre 5 i quasi 7 vegades superiors** als valors permesos **als sediments** a la normativa del País Basc;
- els d'**antimoni (Sb) són 12 vegades superiors** als permesos **als lixiviats** a Cantàbria i el País Basc.

Els **resultats** obtinguts (es poden consultar a l'**annex II** d'aquest document) **van augmentar el nostre nivell de preocupació**, ja que vàrem comprovar que, segons la normativa de referència d'aquelles comunitats, els nivells de diversos metalls pesants d'alta toxicitat superaven els lílindars establerts tant en els propis sediments com en els seus lixiviats.

La Llei 8/2019 de Residus estableix el caràcter contaminant de tres dels metalls detectats en concentracions elevades

3. **La Llei 8/2019**, de 19 de febrer, de Residus i Sòls contaminats de les Illes Balears, a l'exposició de motius adverteix que en el capítol VII "es determinen **els continguts de fons en 18 espècies metàl·liques [...] de les quals 11 es consideren contaminants del sòl: As, Ba, Cd, Co, Cr, Cu, Hg, Mo, Ni, Pb i Zn**".

A les mostres d'escòries analitzades, les **concentracions de metalls contaminants** (d'acord amb la relació esmentada a la Llei 8/2019) que estan **per damunt dels valors establerts** a altres comunitats autònomes són: Cd , Cu , Pb (**cadmi, coure i plom**).

Les consideracions mediambientals de CEDEX estableixen la perillositat de quatre de les espècies detectades

4. En les **consideracions mediambientals de CEDEX** [4] (*Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas del Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente*) **sobre escòries i cendres d'incineradora de RSU se citen els metalls pesants** antimoni, arsènic, cadmi, crom, coure i plom com a contaminants que susciten més interès per ser els **més perillosos**. Els resultats de les analítiques realitzades a les mostres d'escòries demostren que **quatre d'aquests sis metalls (4 de 6) estan en quantitats superiors a les establertes a les consideracions mediambientals de CEDEX**.

Aquestes mateixes **consideracions mediambientals de CEDEX inclouen** com a compostos orgànics de major interès, per ser també els més perillosos, les **dioxines, els furans i contaminants afins com els PCB**. Unes analítiques més exhaustives dels components orgànics de les escòries (dioxines, furans i PCB) podrien empitjorar encara més els resultats. Per tant, **cal que l'Administració ambiental garanteixi la no-presència d'aquests contaminants** (dioxines, furans i PCB, habituals a les escòries d'incineradora) **en el residu** abocat a les obres de l'autopista Campos-Llucmajor.

A Catalunya no seria factible abocar aquest residu

5. En els territoris que estableixen un llindar de precaució per a la valorització de les escòries, **el fet que se superin els llindars establerts** en un sol dels paràmetres (en aquest cas, concentració de metalls pesants), **converteix les escòries en no valoritzables atès que es consideren** perilloses per a la salut de les persones i per al medi ambient. Aquestes escòries, en **no complir totes i cada una de les condicions** necessàries no són vàlides **per ser utilitzades com a subbase de carreteres** [1]. El principi de precaució ha de prevaler: davant la manca de normativa específica a les Balears que estableixi els límits recomanables per a la valorització d'aquest residu, és aconsellable recórrer als paràmetres d'altres administracions homologables fins que no s'hagi aprovat una normativa pròpia.

Indicis d'un tractament inadequat del residu

6. Hem pogut comprovar reiteradament, en diferents mostres de les escòries usades a l'autopista Llucmajor-Campos, que contenen un alt nivell de materials ferromagnètics, la qual cosa **indica, inicialment, un procés inadequat en el tractament de les escòries**, ja que un dels tractaments inicials bàsics és la desferrització.

L'elevada presència de materials ferromagnètics **demostra que les escòries no estan ben tractades**. La fitxa tècnica sobre “*escorias y cenizas de incineración*” del Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas del Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente (CEDEX) 12/2007 (vegeu document adjunt a l'**annex IV**) estableix que “*el reciclado de los residuos procedentes de incineradoras de residuos sólidos urbanos requiere un procesamiento bastante elaborado para obtener un material que sea aceptable desde los puntos de vista técnico y medioambiental*”. I defineix que “*existen diferentes procedimientos para disminuir la toxicidad de los materiales generados en la incineración, como por ejemplo el lavado previo a su utilización, con el que se consigue eliminar casi totalmente los componentes más lixiviables tales como los cloruros, el cadmio, el zinc y los iones sulfato*”. Un altre dels procediments establerts per al reciclat dels residus és la “**desferrització per mitjans magnètics**”. L'elevada presència de metalls ferromagnètics, observable a simple vista, i de cadmi, desmenteix qualsevol tractament rigorós de descontaminació del residu abocat.

En els mateixos termes ja s'expressava, **amb caràcter normatiu**, el Decret 21/2000, de 18 de febrer, d'aprovació definitiva del **Pla Director Sectorial de Gestió de Residus Urbans de l'illa Mallorca (PDSGRUM)** (BOIB núm. 25, de 26 de febrer de 2000, i correcció d'errades al BOIB núm. 105, de 31 d'agost de 2002) que, en el seu article 12, relatiu al “**destí de les escòries procedents de la valorització energètica**”, establia clarament que “les escòries procedents de la valorització energètica **que no tinguin la consideració de residu perillós es podran tractar** per tal de ser utilitzades com a matèria primera secundària” (la fracció mineral no metàl·lica) “**per a l'ompliment de terraplens i subbase de carreteres**”, sempre que **hagin estat tractades** “segons els requisits tècnics mínims que s'especifiquen”. I afegeix que “tots els usos com a matèria primera secundària hauran de ser **específicament autoritzats per la Conselleria de Medi Ambient que exigirà un control periòdic que garantitzi la no perillositat de la reutilització de les escòries**”.

Aquest decret va ser modificat pel Pla Director Sectorial de Gestió de Residus Urbans de Mallorca (PDSGRUM), aprovat pel Consell de Mallorca el 6 de febrer de 2006 (BOIB núm. 35, de 9 de març de 2006), el qual en el Capítol III, article 16, referit al tractament de **les escòries procedents de la incineració** amb recuperació d'energia, i en el punt 1), indica, entre d'altres, que “**poden ser utilitzades com a matèria primera**, aplicant-li la normativa vigent, amb les següents aplicacions: recuperació part metàl·lica, **utilització fracció mineral**”.

S'entén, per tant, que cal separar la part metàl·lica de l'àrid i que només pot usar-se com a material de base la fracció mineral prèviament tractada.

Tot i que la Disposició addicional desena del **Pla Director Sectorial de Gestió de Residus Urbans de Mallorca (PDSGRUM)** referida a “Foment de l'ús de les escòries i residus de depuració de gasos tractats, diu en el punt 1) que “**per tal de fomentar l'ús de les escòries i residus [...]**, les administracions i/o empreses públiques vindran **obligades a la seva utilització** prioritzant el seu ús front a l'ús d'àrids naturals”, en el seu punt 2) s'estableix que

això **“no serà d’aplicació si les Administracions i empreses privades demostren que l’ús de les escòries i residus de depuració de gasos no són aptes per a la seva utilització”**.

Sostenim que la presència d'**elevades concentracions d’elements tòxics en les escòries** abocades a les obres de l’autopista Lluçmajor-Campos **obliga l’administració**, atès el principi de precaució establert a la normativa vigent, **a considerar aquest residu no apte per a l’ús com a material de base**.

El darrer **Pla Director Sectorial de Residus No Perillosos de Mallorca (PDSRNPM)**, aprovat el **maig de 2019** (BOIB núm 81, de 18 de juny de 2019), a més de mantenir els punts referits al tractament de les escòries del **PDSRNPM** de 2006, també estableix **“que a la planta de tractament d’escòries s’han d’obtenir fraccions netes contaminants [...] separar xatarra fèrrica de no fèrrica”** i **“emmagatzemar de forma adequada la fracció mineral madura en espera de la valorització material...”**

Igualment, el punt 3 del **PDSRNPM** referit a **“Seguiment del Programa. Mesures d’Inspecció i Control”** estableix que **“el seguiment del Programa ha de permetre validar els tractaments** que rebran els diferents tipus de residus que entren a les plantes, les condicions d’entrada i sortida **i si el funcionament és correcte”**.

L’elevada concentració d’elements ferromagnètics en l’escòria abocada a les obres de l’autopista Lluçmajor-Campos fa evident que **no hi ha hagut una adequada separació de la part metàl·lica i la fracció mineral**. De la mateixa manera que la manca d’informació sobre els continguts d’aquestes escòries **no garanteix que hi hagi un seguiment adequat del tractament** que han de rebre aquests residus.

La memòria del **Pla Director Sectorial de Residus No Perillosos de Mallorca (PDSRNPM)**, especifica que **“les escòries representen un 20% de les entrades totals de residus a la incineradora, les quals s’han de tractar a la Planta de Tractament de Son Reus on se separen la part metàl·lica (fèrrica i no fèrrica) que es pot destinar al circuit del reciclatge, de la part mineral”**.

També explica, la memòria, que **“la part mineral es sotmesa a un procés de maduració consistent en el seu curatge a l’aire amb la corresponent recollida de lixiviats amb l’objectiu de reduir la càrrega contaminant que pugui tenir. Al final del procés de maduració, s’obté un subproducte mineral amb càrrega contaminant molt baixa que se considera adient per al seu ús a diferents aplicacions dins l’àmbit de l’obra pública”**

La **Llei 8/2019 de Residus i Sols Contaminants** de les Illes Balears, a l’article 31 referit a **“Tractament finalista de residus**, i concretament en el punt 3) estableix que **“Els dipòsits controlats i les plantes incineradores han de complir les exigències establertes per la legislació estatal, que poden ser desplegades reglamentàriament pel govern de les Illes Balears.” No s’ha duit a terme aquest desplegament reglamentari**.

La disposició addicional tercera d’aquesta llei fa **referència als subproductes i fi de la condició de residu** i estableix que:

“1. Mentre l’Administració de l’Estat no desplegui aquesta matèria, i atès que no s’han complert les previsions que estableix la disposició addicional vuitena de la Llei 22/2011 en relació amb els subproductes i la fi de la condició de residu, el Govern de les Illes Balears, atenint-se a la previsió de la disposició transitòria de la llei esmentada anteriorment, ha de seguir els procediments que es regulen en els apartats següents, tot tenint en compte els principis continguts en els articles 4.1 i 5.1 de la Llei 22/2011.

2. Tenen la consideració de subproducte els materials que, inicialment procedents d’un productor de residus, obtenguin aquesta declaració mitjançant una resolució de l’òrgan competent en matèria de residus del Govern de les Illes Balears, amb la sol·licitud prèvia presentada de manera justificada o motivada pels interessats, el productor del residu i el seu destinatari. Aquesta resolució serà vàlida per al període de temps que s’hi determini.

3. Perdran la consideració de residu els materials que, procedents d’un gestor de residus autoritzat, en consideració a les previsions d’una norma que ho reguli així o amb la sol·licitud prèvia del seu generador de manera motivada i justificada, complint els requisits de l’article 5.1 de la Llei 22/2011, obtenguin aquesta declaració mitjançant una resolució de l’òrgan competent en matèria de residus del Govern de les Illes Balears. Aquesta condició es mantindrà mentre es donin les condicions que varen donar lloc a aquella declaració i així ho pugui acreditar el seu titular.

4. Les autoritzacions que es resolguin seguint el procediment de fi de la condició de residus i de subproducte s’han de registrar i s’han de comunicar a la Comissió de Coordinació estatal prevista en la Llei 22/2011.”

A la vista de les evidències que aportam, aquesta administració no pot sostenir que la “càrrega contaminant” de les escòries abocades a les obres de l’autopista de Lluçmajor-Campos sigui “molt baixa”.

La carretera tindrà problemes tècnics

7. La fitxa tècnica del CEDEX (**annex IV**) adverteix que **“el empleo de escorias en el campo de la construcción puede presentar problemas medioambientales, debido al contenido de elementos tóxicos, y problemas técnicos, ya que pueden ser altamente expansivas”**.

La fitxa tècnica del CEDEX també adverteix dels problemes que l’ús d’aquest material pot suposar per al ferm de la futura carretera: **“La utilización de la escoria como material de base para carreteras no es una práctica común, pues sus propiedades no suelen satisfacer las funciones de un material de base. Sólo pueden cumplir los criterios de aceptación relativos a carreteras secundarias. En Bélgica y Alemania se han detectado problemas de hinchamiento ocurridos bajo capas delgadas de pavimento asfáltico; éste es el motivo por el cual en Alemania el espesor mínimo de la capa de mezcla de bituminosas sobre una base de escoria es de 16 cm. El material puede ser utilizado bajo pavimentos de bloques o losas de hormigón”**.

Per tot això, **denunciam que les escòries** utilitzades en la construcció de l'autopista de Lluçmajor-Campos tenen nivells elevats de metalls pesants classificats com a contaminants a la Llei 8/2019 de residus i sòls contaminats de les Illes Balears, i que aquesta concentració de metalls contaminants és superior a la permesa a la normativa existent a altres comunitats autònomes; per la qual cosa sostenim que poden suposar un perill de contaminació del medi, i ho posem en el vostre coneixement perquè dugueu endavant les actuacions necessàries per protegir la salut humana i la qualitat del medi ambient, d'acord amb el que estableix l'article 2 de la Llei 8/2019.

B. FALTA DE TRANSPARÈNCIA I INFORMACIÓ

La informació ambiental ha d'estar, preceptivament, a l'abast de la ciutadania

1. El punt 8 de l'annex I del Programa de Mesures i Vigilància Ambiental aprovat per Resolució de la consellera de Medi Ambient de 30 d'abril de 2001 (BOIB núm. 59, de 17 de maig de 2001), actualment vigent, es refereix a “Mètodes analítics, informes i difusió de resultats”. L'apartat c) d'aquest punt recull que “Tota la informació s'haurà de **subministrar** en suport de paper i informàtic, susceptible d'incorporació a una pàgina web [...] per posar-la a disposició de tots els ciutadans d'acord amb l'esmentada Llei 38/1995 de 12 de desembre, sobre el dret de la informació en matèria de medi ambient”.

I en el punt 3 s'estableix que “el Consell de Mallorca com a titular de les instal·lacions previstes al mateix, s'encarregarà de l'execució i posada en pràctica del present Programa de Mesures i Vigilància Ambiental”.

2. L'article 70 de la Llei 8/2019, de 19 de febrer, de Residus i Sòls contaminats de les Illes Balears referit a “Transparència, accés a la informació i participació”, en el seu punt 1 indica que “El Govern de les Illes Balears, els consells insulars i els municipis, en l'àmbit de les competències pròpies, han de **garantir els drets de participació i d'accés a la informació en matèria de residus** [...]”.

El punt 2 de l'esmentat article 70 de la Llei 8/2019 recull que “L'òrgan competent en matèria de residus del Govern de les Illes Balears, amb la **col·laboració dels consells insulars** i de les entitats locals, **ha de recopilar i mantenir actualitzada la informació sobre la gestió dels residus en tot l'àmbit de la comunitat autònoma**. Aquesta informació ha d'incloure totes les infraestructures disponibles i, per a cada una, la quantificació i la caracterització dels residus entrants i sortints, els tractaments realitzats i les destinacions concretes de valorització o d'eliminació dels residus.”

3. El darrer Pla Director Sectorial de Residus No Perillosos de Mallorca (PDSRNPM), aprovat el maig de 2019 (BOIB núm. 81, de 18 de juny de 2019), a l'article 4 referit als Principis del Pla, fa referència al “**principi de transparència i accés a la informació**”. En el seu article 36, referit a transparència en les dades, estableix que “el Consell de Mallorca

posarà a disposició dels ciutadans tota la informació en matèria de residus mitjançant: a) la Comissió de Seguiment de la gestió de residus de Mallorca, b) **Un visor que permeti fer el seguiment de les dades de les instal·lacions** i c) la pàgina web on se publicaran les dades vinculades a la gestió dels residus.

Ni la Conselleria de Medi Ambient ni el Consell de Mallorca no aporten la informació ambiental sol·licitada i incompleixen la normativa vigent

4. La **resposta** de 14 de maig del Servei de Residus i Sòls Contaminats a la sol·licitud de Terraferida del 6 del mateix mes afirma, en el seu punt tercer, que **“la Conselleria de Medi Ambient i aquest servei com a responsable de la matèria (juntament amb TIRME i amb el Consell de Mallorca) vénen controlant de forma adient la composició de les escòries generades a la planta incineradora de Son Reus”** tal com preveu el **Programa de Vigilància Ambiental, establert l’any 2001**, el Pla Director Sectorial de Residus no Peril·losos de l’illa de Mallorca i la pròpia autorització ambiental integrada atorgada a les instal·lacions de Son Reus. D’acord amb la resposta del Servei de Residus, aquesta tasca de control es revisa pel Comitè Tècnic amb participació de la UIB (el Consell de Mallorca manté un acord de col·laboració per a la presa de mostres i controls analítics periòdics).

La conselleria de Medi Ambient, però, no aporta **el resultat de cap analítica** realitzada sobre les escòries i **remet l’associació Terraferida a les publicacions realitzades per la Comissió de Residus No Peril·losos de Mallorca**, la qual (segons la resposta rebuda) té la competència de fer les analítiques pertinents.

S’afirma, en l’esmentada resposta, que **“tots els controls i analítiques es difonen i posen a disposició pública a través de la Comissió de Residus No Peril·losos de l’illa de Mallorca, presidida pel Consell de Mallorca** i en la qual participen associacions veïnals, associacions no governamentals i ecologistes, grups polítics, etc. Així, es dona compliment satisfactori als requisits d’informació pública i a la vigilància deguda i, per tant, no es considera necessari dur a terme més controls i anàlisis al respecte.”

5. No obstant, en la recerca d’aquestes dades, l’única pàgina informativa que hem pogut localitzar és el **Visor de Paràmetres Ambientals del Consell de Mallorca [5]** sobre **“escorias y cenizas de incineración”** del Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas del Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente (CEDEX) 12/2007. En aquesta pàgina hi ha referències a totes les infraestructures de tractament i gestió de residus de la planta de Son Reus. Pel que fa a la planta de tractament d’escòries de RSU de Son Reus, apareixen els conceptes corresponents a cadascun dels paràmetres químics corresponents a aquest residu. Quan s’intenta visualitzar el valor d’aquest paràmetres no hi ha cap informació. En els visors no hi apareix cap de les dades corresponents als metalls pesants de les escòries i dels seus lixiviats, ni les relatives al pH i la conductivitat dels lixiviats. En resum, al Visor de Paràmetres Ambientals del Consell de Mallorca **no s’hi publiquen les dades corresponents a aquests paràmetres a les escòries i els seus lixiviats.**

6. Entenem que s'incompleix l'article 13.d) de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, que regula el dret dels ciutadans a l'accés a la informació pública, arxius i registres, d'acord amb el que preveu **la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència**, accés a la informació i bon govern (BOE núm. 295, de 10 de desembre de 2013). La Llei 19/2013 de transparència, en el seu article 1, estableix que "té per objecte ampliar i reforçar la transparència de l'activitat pública, regular i garantir el dret d'accés a la informació relativa a aquella activitat".

Així mateix, l'article 2.1.a), d'aquesta llei (19/2013) estableix que les seves disposicions **"s'apliquen, entre d'altres a les administracions de les comunitats autònomes i les entitats que integren l'Administració Local"**.

A més, l'article 12 de la llei 19/2013 disposa que "totes les persones tenen dret a accedir a la informació pública, en els termes que preveu l'article 105.b) de la Constitució espanyola" i que "així mateix, i en l'àmbit de les seves respectives competències, és aplicable la corresponent normativa autonòmica."

7. Finalment, també consideram que **s'ha vulnerat el dret a la informació ambiental** que garanteix la Llei 27/2006, de 18 de juliol, per la qual es regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient.

Per tant, aquesta manca d'informació pública accessible i transparent **incompleix** clarament **diverses lleis** espanyoles (en concret la llei 8/2019 i la llei 27/2006) i la **normativa autonòmica vigent** a les Illes Balears (l'esmentat Programa de Mesures i Vigilància ambiental).

Denunciam la falta d'informació i transparència pel que fa a les dades de les analítiques realitzades a les escòries de la incineradora de Son Reus i, per tant, l'incompliment per part del Consell de Mallorca i la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears, de diverses lleis estatals que regulen l'accés a la informació pública i la normativa vigent de les Illes Balears referida al control de les escòries de RSU.

C. NO HI HA UN SEGUIMENT DEL PROCÉS DE TRACTAMENT I D'ÚS DE LES ESCÒRIES

Tot i que les escòries es classifiquin de "residu no perillós", és preceptiu fer-ne un tractament i un seguiment si es volen "valoritzar"

1. **Les escòries de la incineradora són considerades "residus no perillosos"** per decisió de la Comissió Europea de 18/12/2014 sobre la llista de residus (*Diario Oficial de la Unión Europea*, de 30 de desembre de 2014), de conformitat amb la Directiva 2008/98/CE del Parlament Europeu i del Consell (2014/955/UE) i **d'acord amb la normativa de gestió de residus de Mallorca: Pla Director Sectorial de Gestió de Residus Urbans de**

Mallorca -PDSGRUM- (BOIB núm. 35, de 9 de març de 2006); modificat pel darrer **Pla Director Sectorial de Residus No Perillosos de Mallorca (PDSRNPM)**, aprovat el maig de 2019 (BOIB núm. 81, de 18 de juny de 2019); així com per la **Llei 8/2019, de 19 de febrer, de Residus i Sòls contaminats de les Illes Balears**. **Considerar-les així (un residu no perillós) no significa que les escòries no tinguin components perillosos per a la salut i el medi ambient com són els metalls pesants i matèria orgànica (furans, dioxines i PCB)**. Com ja hem esmentat en els punts A2 i A6 d'aquesta denúncia, i com s'estableix tant al fitxa del CEDEX (vegeu **annex IV**) com a al Pla Director Sectorial de Gestió de Residus Sòlids Urbans de Mallorca, si aquests residus es volen utilitzar com a matèria primera han de tenir **un tractament molt rigorós i un control i un seguiment continuat per evitar un risc** per a la salut de les persones i la contaminació del medi ambient. En altres paraules, **les escòries de la incineradora es poden considerar “residus no perillosos” sempre que se n'hagi fet un tractament molt rigorós i s'hagin establert un control i un seguiment continuats**.

La normativa ambiental fa prou referència a aquesta necessitat de seguiment i control de l'ús d'aquests residus (les escòries d'incineració de RSU).

La resposta ambigua i evasiva del Servei de Residus i Sòls Contaminats

2. A la **resposta** a l'escrit de l'associació Terraferida del mes de maig, signada pel **cap de Servei de Residus i Sòls Contaminats** de la Direcció General de Residus, de la Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca **del Govern de les Illes Balears**, es reconeix **la necessitat d'un control i seguiment, però sense explicitar com es duu o es durà a terme**, i diu concretament que **“el que ha de prevaler és un control adient per part de l'administració que garanteixi i asseguri la idoneïtat i millors condicions en el procés”**. S'afegeix també que l'estudi *Caracterización del material resultante del tratamiento de escorias de tres incineradoras de residuos urbanos en España en relación a su posible utilización como árido en la construcción de carreteras. Informe técnico* (Tomo único. Junio 2011) conclou que **“atès que no totes les escòries de totes les incineradores de l'Estat Espanyol tenen les mateixes condicions o característiques [...], cal aplicar-la cas per cas”**.

Però en el **Programa de Mesures i Vigilància Ambiental** aprovat per **Resolució de la consellera de Medi Ambient de 30 d'abril de 2001** (BOIB núm. 59, de 17 de maig de 2001) **també s'especifica clarament la necessitat del control i seguiment, i aquest Programa és vigent en l'actualitat**.

Cal eliminar els elements tòxics presents a les escòries i desferritzar-les, cosa que no s'ha fet

3. La **fitxa tècnica de caracterització d'escòries de la incineració de RSU del CEDEX** (vegeu document adjunt a l'**annex IV**) sobre **“escorias y cenizas de incineración”** del Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas del Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente (CEDEX) 12/2007 diu **“el empleo de escorias en el campo de la construcción puede presentar problemas medioambientales, debido al contenido de elementos tóxicos, y problemas técnicos, ya que pueden ser altamente expansivas.”**

També indica, entre d'altres qüestions, que “tant amb les escòries com amb les cendres procedents de la incineració de RSU **s’ha de dur a terme un procés de desferrització per mitjans magnètics** per obtenir un material acceptable des del punt de vista tant tècnic com mediambiental.” **A la vista dels materials presents a les analítiques és del tot evident que aquesta desferrització no ha estat aplicada.**

“La legislación ambiental exige, tanto en la escoria como en el lixiviado, el control de [...] metales pesados y materia orgánica”

Les consideracions ambientals del CEDEX sobre escòries i cendres d'incineradora de RSU [4] a l'apartat relatiu a “*escorias y cenizas de incineración*” del Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas del Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente (CEDEX) 12/2007) expliquen que, quan s'usen escòries processades per a la construcció de carreteres, **“en todo momento [la utilización] deberá ser gestionada con las garantías suficientes para no poner en riesgo los ecosistemas y la salud humana”** y que **“la legislación ambiental exige, tanto en la escoria como en el lixiviado, el control de dos grupos de contaminantes: metales pesados y materia orgánica.”**

S'hi explica també que **“durante las operaciones de preparación y en las posteriores de uso, reutilización y depósito al final del ciclo de servicio de la carretera, se pueden liberar una serie de contaminantes al medio, siempre y cuando estén presentes en la composición de la escoria y se den las condiciones de movilización”**, i que, des del punt de vista ambiental, s'ha de tenir en compte **“la gestión de los residuos de construcción generados una vez que la carretera alcance el final de su vida de servicio.”** **Ni el projecte de l'obra ni el seu estudi d'impacte ambiental no preveuen l'ús d'aquest material (les escòries)** ni, per tant, les operacions tècniques necessàries per a evitar el pas dels contaminants al medi.

També diu la Fitxa Tècnica del CEDEX (vegeu **annex IV**) que **“para el empleo de estos materiales se exige que las condiciones para su tratamiento y aplicación estén fijadas expresamente en el Pliego de Prescripciones Técnicas Particulares”** del projecte de l'obra. **Però, en aquest cas, no hi consten.**

Per tant, i com hem esmentat anteriorment, tant els plans de residus sòlids urbans que han estat vigents a Mallorca al llarg de les darreres dècades com les prescripcions tècniques del CEDEX estableixen clarament quins són els sistemes de tractament que s'han de seguir per a la valorització i posterior ús com a subproducte d'aquests residus. L'evidència que aportam amb les nostres analítiques (vegeu **annex II**) i la manca d'informació aportada pel Consell de Mallorca **fan palesa la possibilitat d'un tractament inadequat, o el no tractament, d'aquest residu** tal com prescriu la normativa vigent i, per tant, **la possibilitat de contaminació del medi**, la capa freàtica, el sòl i el subsòl i els ecosistemes, així com les possibles afectacions a la salut humana.

La majoria de països europeus limiten les concentracions de substàncies nocives presents a les escòries. D'altra banda, no hi ha cap estudi sobre els efectes de la lixiviació d'aquestes cendres de fons de forn d'incineradora (escòries) sobre el sòl ni sobre l'aqüífer

4.. Aquestes consideracions ambientals del CEDEX sobre escòries i cendres d'incineradora [4] assenyalen que “los aspectos medioambientales de la utilización de los residuos de las incineradoras de RSU están casi exclusivamente relacionados con **su comportamiento a la lixiviación**, si bien la **mayoría de los países europeos también limitan las concentraciones totales de sustancias dañinas en las escorias y cenizas**”.

L'ús de les escòries no es preveu a l'expedient del projecte de la construcció de l'autopista Lluçmajor-Campos, com és preceptiu. No cal recordar que el Departament de carreteres d'aquest Consell és l'òrgan responsable d'aquesta obra

5. La utilització d'escòries com a material de construcció de l'autopista no figura a l'expedient del projecte, ni a cap dels documents previs necessaris per la seva execució. **Ni a l'Estudi d'Impacte Ambiental, ni al Projecte Tècnic, ni a les Prescripcions Tècniques del projecte, ni al Pla de Seguretat i Salut no hi figura la utilització d'escòries com a material de construcció.**

6. **Les associacions ecologistes GOB i Amics de la Terra van sol·licitar en diverses ocasions accés a l'expedient complet del Projecte de traçat del desdoblament de la Ma-19 des de la variant de Lluçmajor fins a Campos als mesos de gener i febrer de 2019 (vegeu **annex V** d'aquest document). A l'expedient de l'autopista remès el mes d'abril als sol·licitants, **hi trobam una proposta d'ordre d'estudi** de 26 de febrer de 2019 (vegeu document adjunt a l'**annex VI**) del Consell de Mallorca, signada pel cap del departament corresponent mesos després de començada l'obra de construcció de l'autopista. Aquesta “**ordre d'estudi**” **proposa canviar la tipologia del material usat per a la base de l'obra de sòl estabilitzat a “ecoàrid”, un terme imprecís** que no figura a cap codi LER (Llista europea de residus). Les analítiques que aportam, així com altres proves, demostren que els materials usats a la base de la futura autopista només en part són RCD (residus de construcció i demolició) qualificables com a “ecoàrids”. Aquests residus RCD són relativament inerts, però **la nostra denúncia fa referència al material, ben diferent** (vegeu fotografies a l'**annex VII**), aportat al llarg de 2,5km des de l'entrada de Campos fins a les immediacions de Son Sala a la part de l'obra corresponent a la futura via de servei, i **totes les evidències que aportam demostren que aquest material no pot procedir d'ecoàrid inert de RCD sinó de cendres de fons de forn d'incineradora (escòries) uns materials amb una toxicitat i un impacte ambiental elevats** que, com ja hem assenyalat, **no han estat considerats ni en el projecte de l'obra ni en el seu pla de salut i seguretat laboral.****

Demanam transparència i claredat pel que fa al control per part del Consell de Mallorca del transport i ús de les escòries com a material de substrat base en la construcció d'aquesta autopista

7. Detectam possibles incompliments pel que fa als procediments que han de regir el transport d'aquests materials:

L'Acord del Ple de la Comissió de Medi Ambient de les Illes Balears de l'Adaptació a la Directiva 2010/75/CE sobre emissions industrials de l'autorització ambiental integrada del COTIR de Son Reus, en sessió de 20 de desembre de 2013 (BOIB núm. 72, de 27 de maig de 2014) en el seu **punt 6.3.3** especifica que:

1. "D'acord amb les anàlisis de què es disposa fins ara relatives a aquest residu [les escòries] i que permeten la seva qualificació com a no perillós segons la normativa vigent (LER 19.01.12) [Cenizas de fondo de horno y escorias distintas de las especificadas en el código 19 01 11], el seu destí serà la planta de tractament i valorització annexa a la Planta Incineradora amb Recuperació Energètica (PIRE), contemplada en el Pla Director Sectorial per a la Gestió de Residus Urbans de Mallorca i en la documentació presentada pel sol·licitant, en la qual es durà a terme la seva valorització material (aprofitament de ferralla, etc.) **mitjançant els processos i baix els requisits tècnics previstos.**"

2. **"Per tal d'assegurar la seva innocuïtat, es continuaran duent a terme els controls i anàlisis periòdiques de les seves característiques de perillositat d'acord amb el Programa de mesures i vigilància ambiental aprovat per a les instal·lacions del PDSGRUM (punt 7. c. de la Resolució de la Consellera de Medi Ambient de 30 d'abril de 2001, BOIB de 17.05.01) i qualsevol possible reaprofitament, directe o a la sortida de la planta de tractament esmentada, com a matèria secundària haurà de seguir la tramitació prevista a la legislació vigent en cada cas."**

3. "Per a les escòries que han estat **tractades** a la Planta i pels usos específicament previstos a l'article 16.1 del Pla Director Sectorial per a la Gestió dels Residus Sòlids Urbans de Mallorca (Aprovat pel Ple del Consell de Mallorca en data 6 de febrer de 2006), **serà suficient amb una comunicació per part de TIRME SA a la Direcció General competent en matèria de Residus on s'indicarà, com a mínim, el seu destí final, l'empresa destinatària i la quantitat d'escòries reaprofitades.**"

8. Demanam, per tant, al Consell de Mallorca, amb les competències sobre gestió de residus no perillosos i de gestió, construcció i manteniment de les d'infraestructures viàries de l'illa que té atribuïdes, si aquesta tramitació s'ha dut a terme i en quines condicions ha estat autoritzat l'ús d'aquest residu. Concretament:

1. En quina data ha comunicat el Consell de Mallorca o l'empresa concessionària de residus sòlids urbans de Mallorca TIRME a la Conselleria de Medi Ambient i Territori del Govern de les Illes Balears, l'ús d'escòries a l'autopista de Lluçmajor-Campos.

2. Quina és la quantitat d'escòria "valoritzada" en aquest projecte.

3. Quina constància fefaent té el Consell de Mallorca del tractament que hagi pogut rebre aquesta escòria perquè n'asseguri la innocuïtat i permeti classificar-la com a residu no perillós (codi LER 19 01 12 *Cenizas de fondo de horno y escorias distintas de las especificadas en el código 19 01 11*) i no com a cendra de fons de forn

(codi LER 19 01 11* *Cenizas de fondo de horno y escorias que contienen sustancias peligrosas*).

9. La **Llei 8/2019**, de 19 de febrer, de Residus i Sòls Contaminats de les Illes Balears, en el capítol III referit a Autoritzacions Administratives en matèria de gestió de residus, i concretament, als articles 43, 47 i 48, especifica les Obligacions dels Gestors de Residus, l'Autorització per a activitats no permanents i el Règim de Comunicació Prèvia. Si tenim en compte que les escòries són residus, **és necessària aquesta autorització i comunicació prèvia; i així ho estableix la legislació actual.**

El Consell de Mallorca ha emès informacions contradictòries sobre la quantitat d'escòries que seran utilitzades en la construcció de l'autopista, i aquesta és una dada essencial per al seu seguiment i control

10. **El mes d'abril, l'empresa TIRME** -empresa concessionària que gestiona els RSU (residus sòlids urbans) de Mallorca- **va corroborar que les escòries procedien de la incineradora de Son Reus. El 13 d'abril de 2019, el Consell de Mallorca** va afirmar a la seva Sala de Premsa [6] que **"l'ús d'ecoàrids en aquest tram d'un dels camins de servei de 200 metres** permetrà estalviar 1.440 tones de material de gravera. L'ús d'aquest material en aquesta obra s'utilitza **just a l'entrada a Campos**, ja que es tracta d'un **tram de prova** i compta amb el Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas (CEDEX) del Govern d'Espanya per a la seva supervisió."

Hem comprovat que al llarg d'aquests mesos, en la construcció de l'autopista **es continua utilitzant aquest material i que no es tracta d'ecoàrids inerts procedents de demolició d'obres (RCD) sinó d'escòries de forn d'incineradora**, en una longitud que ja arriba pràcticament als **2,5km**. El seu ús no es limita només a 200m a l'entrada de Campos i sembla que aquest, l'escòria d'incineradora, és un dels materials bàsics en la construcció dels vials de servei de l'autopista, com a mínim..

11. D'altra banda, la **Proposta d'ordre d'estudi del Modificat núm. 1 del desdoblament de la Ma-19**, des del final de la variant de Lluçmajor fins a Campos (**annex VI**), ja esmentada, diu que s'incorporarà al projecte el canvi que segueix: *"diseño de la explanada de los caminos de servicio [...]. Se cambia la tipología de material de suelo estabilizado a ecoárido"*, sense que en cap moment doni a entendre que la modificació tenguí caràcter **experimental**, ni que es limiti a **un tram de 200 metres**, com afirma **dos mesos després** la Sala de Premsa del Consell de Mallorca.

12. Suposam raonablement que, per a un gruix de 0,5 metres (superior en molts de trams, vegeu fotografies, **annex VII**), una amplada mitjana de 10 metres i una longitud de 2,5km, suposa un volum aproximat de **12.500m³ d'escòries** (aproximadament de 20.000 tones per a una densitat d'1,62kg/m³). **La presència de components magnètics i l'excés de metalls pesants en les mostres que hem fet analitzar demostren que les escòries no estan ben tractades.** Això, unit a la manca d'impermeabilització del sòl i de l'exposició als agents meteorològics d'aquests materials durant mesos **suposa una dispersió important al medi**

de metalls pesants i també, probablement, de matèria orgànica tòxica (dioxines, furans i PCB) que solen contenir aquests tipus d'escòries.

A tall d'exemple, un estudi de la UIB establia la presència de metalls pesants en les escòries de Son Reus, amb concentracions elevades d'arsènic, cadmi, crom, mercuri, plom, etc (vegeu **annex VIII**), el que pot comportar **greus problemes mediambientals per a la salut humana.**

Cal subratllar que **les dioxines, els furans i els PCB, són contaminants que es produeixen de manera involuntària a partir de processos tèrmics que consumeixen matèria orgànica i substàncies amb clor**, com a resultat d'una combustió incompleta o de complexes reaccions químiques, segons les condicions en què es produeixen aquestes reaccions (pressió, temperatura, etc.). Són, per tant, un residu altament tòxic que no te cap ús conegut. És important destacar que **es tracta de compostos molt persistents, estables i bioacumulables, extremadament tòxics per als éssers vius.**

Per tot això, denunciem davant el Consell de Mallorca, com a administració competent en la gestió dels residus sòlids urbans de Mallorca i responsable de la construcció de l'autopista de Lluçmajor a Campos, la manca de tractament, control i seguiment en l'ús de les escòries que són emprades en aquesta obra.

D. CONSIDERACIONS MEDIAMBIENTALS I HIDROGEOLÒGIQUES

1. A més de la composició de les escòries, a les Consideracions mediambientals del **CEDEX** [4], s'explica que **s'han de tenir en compte altres factors** a l'hora d'utilitzar les escòries en la construcció d'infraestructures viàries.

Les **consideracions mediambientals del CEDEX sobre escòries i cendres d'incineradora de RSU** [4] recorden que *"la liberación de los contaminantes puede afectar potencialmente la calidad del aire, el agua y el suelo en el entorno en el que las escorias se acondicionan, aplican, reutilizan o depositan, de ahí la necesidad de su análisis y control. [...] Así pues, se deberán tomar medidas protectoras para controlar la contaminación del agua, además del análisis químico y las pruebas de lixiviación sobre las escorias. Las medidas protectoras varían desde guardar una distancia mínima con respecto a los pozos de agua potable y los ríos, hasta la encapsulación totalmente estanca con un filtro de arena - bentonita de los terraplenes de escoria"*

Les mateixes consideracions mediambientals indiquen que *"sin embargo, el impacto ambiental de la valorización de las escorias de incineración de RSU como material de construcción está condicionado no sólo por su composición, sino también por otros factores relacionados con [entre d'altres] el medio natural en el que se construye: distribución y cuantía de las precipitaciones, sensibilidad de los cursos de agua a la contaminación que arrastran los lixiviados, dureza y contenido de cobre de las aguas naturales, características hidrogeológicas del terreno, etc."*

Factors a tenir en compte

2. Per tant, s'ha de tenir en compte la **quantitat d'escòries emprades**, la **gruixa de la capa**, la **impermeabilització i sistema de drenatge**, **tipus de lligant utilitzat** (hidràulic o bituminós) i el **medi natural on es construeix**: distribució i quantia de precipitacions, sensibilitat dels cursos d'aigua a la contaminació per lixiviats, **característiques hidrogeològiques**, així com la **gestió dels residus de construcció de l'autopista una vegada que aquesta arribi al final de la seva vida útil de servei**.

3. Cal observar que no s'ha utilitzat **cap tipus de lligam** per a aquestes escòries, que s'ha confirmat que **no hi ha impermeabilització** i que segueixen **exposades, quatre mesos després, a l'acció de la pluja i el vent**. L'única mesura adoptada per evitar-ne la dispersió ha estat regar-les amb aigua per evitar que el vent n'aixecàs la pols més fina (i això només després de la nostra primera denúncia davant la premsa).

Hidrogeologia

4. La Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca, en la resposta donada a l'Associació Terraferida, afirma que **“no calen impermeabilitzacions prèvies o comprovacions de l'estanquitat del terreny”**, sense aportar cap prova de la innocuïtat d'un residu potencialment perillós i sense cap estudi previ de les condicions del terreny on s'aboca.

Hem de tenir en compte que **no consta a l'expedient de construcció de l'autopista Lluçmajor-Campos cap estudi hidrogeològic de la zona on es construeix per analitzar la necessitat o no d'impermeabilització per evitar la contaminació de les aigües**, tot i que la zona on s'està construint l'autopista pertany a l'aqüífer Lluçmajor-Campos i **transcorre per un sòl calcari de relleu càrstic d'alta permeabilitat a l'aigua**. Concretament, la zona més propera a Campos, i la mateixa vila, està declarada àrea de risc potencial significatiu d'inundació (ARSPI) [7].

5. Per afegit, **una sèquia de desguàs transcorre** per la banda nord de la carretera fins que la travessa subterràniament, en direcció sud, **en plena zona de dipòsit de les escòries**. En cas de desbordament, aquestes es veurien fàcilment arrossegades cap a la mar, ja sigui superficialment o de forma subterrània per infiltració.

L'abocament d'aquestes escòries a un terreny sense l'adequada impermeabilització que eviti la infiltració de substàncies d'alta toxicitat **es produeix sobre un aquífer**, el de Lluçmajor-Campos, que, tant superficialment (gràcies al torrent de Son Catlar i els seus nombrosos afluents, el sistema més important de la conca, el qual recull les aigües del vessant sud-oest del massís de Randa) com subterràniament, **desguassa a la zona humida del Parc Natural Marítim-terrestre d'es Trenc-es Salobrar de Campos**, espai que gaudeix d'especial protecció [8].

6. Per altra banda, el CEDEX també fa referència a l'ús d'escòries a diversos països europeus com Dinamarca i França. En aquest darrer país, segons la Fitxa Tècnica del Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas del Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente (vegeu document adjunt a l'**annex IV** sobre "escorias y cenizas de incineración" del CEDEX 12/2007), les escòries **poden ser utilitzades "siempre y cuando no se empleen en zonas inundables y a menos de 30 metros de cursos de agua, así como en las inmediaciones de captaciones de agua."** En un sentit similar s'expressa l'**Ordre de 15 de febrer de 1996, sobre valorització d'escòries**, del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya [1] que, en el seu article 8, diu expressament que les escòries valoritzables **no poden ser utilitzades en zones inundables** o que es trobin a **menys de 30 metres de distància de rius o torrents** ni en terrenys que tinguin el seu nivell freàtic a menys de 5 metres de la superfície del sòl, **etc.** Tampoc, d'acord amb la normativa catalana, **no poden usar-se les escòries en terrenys càrstics, permeables, porosos**, o amb "materials porosos no consolidats com ara dipòsits al·luvials i **planes costaneres** actuals, terrasses i dipòsits al·luvials antics, poc cimentats", etc.

7. Unes consideracions generals sobre el cas fetes pel doctor geòleg Antonio Rodríguez Perea (**annex IX**) recorden que "**el risc de la inundabilitat de la zona en què es depositen les escòries és real**". De fet, amb inundacions com la del 1989, amb quasi total seguretat es produïrien lixiviats contaminants tant per a les aigües superficials com per a les aigües subterrànies.

8. En aquest mateix escrit, el doctor Rodríguez Perea fa esment d'un fet que cal tenir present en les consideracions que es facin sobre la validesa dels estudis d'impacte ambiental d'aquesta obra: que **la carretera actual, durant la inundació de 1989, va fer de represa de les aigües que provenien d'aquest vessant derivant-les cap a la població de Campos.**

Denunciam que no és admissible abocar aquesta mena de residu en una zona inundable i sobre un aqüífer d'alt valor ambiental.

E. CONSIDERACIONS FINALS

1. Constatam amb molta de preocupació que el Consell de Mallorca, administració responsable de la gestió de residus sòlids urbans en aquesta illa, **mostra poc interès a comprovar i fer un seguiment de l'ús d'un residu amb metalls pesants i matèria orgànica (dioxines, furans i PCB).**

2. **Advertim amb preocupació que s'usa la** recentment aprovada **Llei 8/2019**, de 19 de febrer, **de residus i sòls contaminats de les Illes Balears** i la Directiva Europea Marc de Residus 298/851 del Parlament Europeu, i del Consell el 30/05/18 que modifica la directiva 2008/98/CE, i també el Pla d'Acció d'Economia Circular de la UE que afecta les diverses normatives sobre residus, **per establir com a fet normatiu un futurible (la fi de la condició de residu per a l'escòria de la incineradora) que avui no es dóna i sobre el**

qual no hi ha cap base normativa ni estudis que permetin avalar-lo. **La funció de l'Administració és vetllar** pel compliment de la normativa existent i **no abdicar**, com fa, del control dels residus contaminants, i de la publicitat d'aquests controls (que és legalment exigible) en base a consideracions sobre futurs hipotètics.

3. **És preocupant que el nou Pla Director Sectorial de Residus No Perillosos de Mallorca (PDSRNPM), aprovat el juny de 2019, estableixi en el seu article 4 un principi "de cicle de vida i economia circular" que, amb l'argument de reciclar per al seu ús un determinat residu i evitar el consum de nous àrids, allibera en el medi un residu potencialment tan perillós com les escòries de fons de forn d'incineradora.**

L'economia circular no pot suposar la manca de control en la descontaminació d'aquests residus i la relaxació de la preceptiva vigilància ambiental. És lamentable que el nou concepte d'"economia circular" s'usi per ignorar la normativa de seguretat ambiental vigent i advocar perquè un residu producte de la incineració de residus, amb metalls pesants i dioxines, furans i PCB, que requereix un tractament de descontaminació ben definit a les fitxes del CEDEX i en la literatura disponible, així com un seguiment molt exhaustiu del seu ús, passi a ser considerat matèria primera sense cap problema. És lamentable que l'Administració, en comptes de garantir la seguretat en l'ús de l'escòria, argumenti obertament o de facto a favor de la fi d'aquest controls i que l'escòria deixi de tenir la condició de residu.

4. **Cal recordar que la Llei 8/2019 de les Illes Balears, a l'article 51 i en la seva disposició addicional tercera estableix el següent:**

"Mentre l'Administració de l'Estat no desplegui aquesta matèria, i atès que no s'han complert les previsions que estableix la disposició addicional vuitena de la Llei 22/2011 en relació amb els subproductes i la fi de la condició de residu, el Govern de les Illes Balears, atenint-se a la previsió de la disposició transitòria de la llei esmentada anteriorment, ha de seguir els procediments que es regulen en els apartats següents, tot tenint en compte els principis continguts en els articles 4.1 i 5.1 de la Llei 22/2011".

És a dir, que s'ha de mantenir la vigilància i el control dels residus contaminants, i mantenir els tractaments de descontaminació prevists per a la seva valorització, i no al·legar el caràcter oficialment no contaminant d'aquest residu per no aplicar i supervisar els processos de descontaminació que farien tolerable aquesta consideració, així com argumentar a favor de la fi de la condició de residu per a un producte que té un potencial contaminant innegable.

Per tot això CONSTATAM:

1. La falta de transparència i l'incompliment de la normativa pròpia de les Illes Balears i del Consell de Mallorca respecte a l'accés d'informació ambiental, ja que no es troben a disposició de la ciutadania els resultats de la composició de les escòries i els seus lixiviats.

2. Que les escòries de fons de caldera de la incineradora són residus i que resulta necessari fer-ne un control i seguiment.
3. Que ha de prevaler un control adient per part de l'Administració que garanteixi i asseguri la idoneïtat i millors condicions del procés.
4. La política del Govern, mitjançant la Llei de Residus i Sòls Contaminats aprovada, sembla que és establir les bases per a la declaració de fi de la condició de residu de les escòries de la incineradora. Però aquesta intenció és un futurible hipotètic que no invalida la necessitat de controls que estableix la normativa vigent i que és competència i obligació normativa del Consell de Mallorca.
5. Ens preocupa que s'usi encara una normativa de fa 20 anys per al control de les escòries producte de la incineració, i el fet que no s'hagi normativitzat una millora en el control i seguiment d'aquests residus a la Llei de Residus i Sòls Contaminats aprovada fa uns mesos, amb l'objectiu d'augmentar el control de residus com a garantia per a la salut de les persones i el medi ambient. Tot al contrari: es dona per suposat el desplegament normatiu (encara inexistent) d'una llei que considera clau la declaració de fi de la condició de residu, amb la qual cosa, pel que sembla, desapareix el problema.
6. L'ús d'escòries contaminants sense control ja té alguns precedents greus força recents. Per citar-ne només un, dia 8 d'agost de 2017 el GOB denuncià a la Fiscalia Superior de les Illes Balears l'abocament directe a les aigües de la badia de Palma d'escòries sense tractar com a material de les obres d'ampliació del moll de Ponent (**annex X**). La ciutadania necessita una administració que vetlli i no una que normalitzi l'ús de materials contaminants i perillosos, assimilant-los als àrids inerts.
7. Que el Consell de Mallorca, com a institució responsable del projecte i l'execució de les obres de l'autopista Lluçmajor - Campos, **no ha previst l'ús d'aquests materials** ni en el projecte, ni en l'estudi d'impacte ambiental, ni el plec de prescripcions tècniques ni en el pla de seguretat i salut laboral. És gravíssima la **vulneració de la mínima seguretat jurídica en el tràmit de la construcció d'aquesta infraestructura** en introduir-hi un canvi tan rellevant en els materials al marge de qualsevol tràmit administratiu informat i transparent. La indefensió que això genera en la ciutadania, en l'opinió pública, en els veïns de la zona, en els usuaris de la carretera, en el medi ambient i en la seva futura contaminació són del tot atribuïbles al Consell de Mallorca.
8. Que, **malgrat les reiterades denúncies públiques d'aquest fet des del mes d'abril, el Consell de Mallorca no ha aportat cap dada que avaluï la suposada innocuïtat del residu emprat** com a material de base en la construcció de la carretera, a pesar de les evidències de perillositat que s'aporten.

9. **Constatam que no hi ha cap garantia d'un adequat tractament d'aquest material**, les escòries, ni en aquesta ni en cap altra obra pública en què s'usi aquest material i que, per tant, el cas que ens ocupa, pot multiplicar-se de fet sense que ni l'opinió pública ni l'administració ambiental no en tinguin cap coneixement. No tenim cap garantia que no s'estiguin abocant arreu de l'illa residus sense el tractament pertinent, atesa la manca d'evidència dels preceptius seguiment i control.

SOL·LICITUD

Davant aquesta situació tan greu d'incompliments constants, manca de transparència i de seguiment i control de la utilització de les escòries i de les conseqüències del seu ús, **DEMANAM:**

1. **L'aturada immediata de l'obra de l'autopista, atesa la manca de garanties ambientals denunciada (estudi d'impacte ambiental, previsió de l'ús d'escòries en el plec de condicions tècniques, garanties del processament d'aquest material per a la seva descontaminació, previsió de l'ús d'escòries en el pla de seguretat i salut laboral de l'obra, estudi hidrogeològic, la constada presència de metalls pesants tòxics en quantitats superiors a les permeses en comunitats autònomes que tenen regulat el seu ús, etc.).**
2. **Informació de detall sobre la utilització de les escòries: la quantitat que se n'ha usat, la que es preveu usar en el futur, la seva ubicació, les garanties d'estanqueïtat dels terrenys, la protecció contra la dispersió dels contaminants per acció de l'aigua i el vent, la verificació de la seva composició, que s'assegurin els mecanismes de control i seguiment i l'elaboració de l'estudi hidrogeològic pertinent.**
3. **Informació clara dels components de les escòries usades i la verificació de la seva composició.**
4. **Informació clara sobre els procediments de tractament, seguiment i control que s'han seguit per a la valorització del residu.**
5. **La retirada immediata de les escòries ja abocades, tot seguint els processos adients per evitar danys majors, especialment en previsió que es produeixin precipitacions importants.**
6. **Garanties d'estanqueïtat per a l'escòria.**
7. **Garanties de no procedir a nous abocaments d'escòries ni a l'autopista ni a les seves vies de servei atesa la manca d'elements de seguretat ambiental (l'esmentat estudi d'impacte ambiental, l'estudi hidrogeològic, les garanties de segellat i d'estanqueïtat de l'obra, la redacció d'un nou pla de seguretat i salut laboral que faci previsió de l'ús d'aquests materials, la seva inclusió en el plec de condicions tècniques de l'obra, etc.).**

Signat

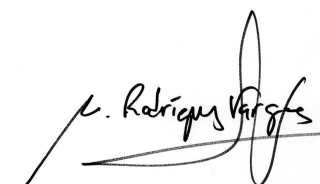
Margalida Rosselló Pons
DNI -----
Plataforma Antiautopista

Amadeu Corbera Jaume
DNI -----
Grup Balear d'Ornitologia
i defensa de la Natura - GOB

F. Xavier Mas Ballester
DNI -----
Terraferida

Mariano Reaño Lambea
DNI -----
Amics de la Terra. Mallorca

Miquel Àngel Lobo Ruiz
DNI -----
Salvem Portocolom



Mario Rodríguez Vargas,
DNI -----
Greenpeace España
CIF -----

Palma, 16 d'agost de 2019

REFERÈNCIES

1. Ordre de 15 de febrer de 1996, sobre valorització d'escòries (Catalunya).
2. *Decreto 104/2006, de 19 de octubre, de valorización de escorias en la Comunidad Autónoma de Cantabria.*
3. *Decreto 64/2019, de 9 de abril, del régimen jurídico aplicable a las actividades de valoración de escorias procedentes de la fabricación de acero en hornos de arco eléctrico* (País Basc).
4. Consideraciones Medioambientales de CEDEX (*Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas*) del *Ministerio de Fomento i Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente sobre Escorias y Cenizas de Incineradora de RSU.*
[http://www.cedexmateriales.es/catalogo-de-residuos/38/escorias-y-cenizas-de-incineradora-d-e-residuos-solidos-urbanos-\(rsu\)/297/consideraciones-medioambientales.html](http://www.cedexmateriales.es/catalogo-de-residuos/38/escorias-y-cenizas-de-incineradora-d-e-residuos-solidos-urbanos-(rsu)/297/consideraciones-medioambientales.html)
5. Visor de paràmetres ambientals del Consell de Mallorca
<https://web.conselldemallorca.cat/es/visor-ambiental>
6. Sala de premsa del Consell de Mallorca
https://web.conselldemallorca.cat/totes-les-noticies/-/asset_publisher/bqOupoVYvgPA/content/el-consell-de-mallorca-utilitza-materials-homologats-pel-desdoblament-de-la-carretera-de-lluc-major-a-campos/559414?_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_bqOupoVYvgPA_redirect=https%3A%2F%2Fweb.conselldemallorca.cat%2Ftotes-les-noticies%3Fp_p_id%3Dcom_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_bqOupoVYvgPA%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_bqOupoVYvgPA_cur%3D0%26p_r_p_resetCur%3Dfalse%26_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_bqOupoVYvgPA_assetEntryId%3D1752597
7. *Mapas de Peligrosidad y Riesgo de Inundación en la Demarcación Hidrográfica de Baleares. Memoria 2016.* Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears. *Sistema Nacional de Cartografía de Zonas Inundables.*
8. Llei 2/2017 de declaració del Parc Natural Maritimoterrestre Es Trenc-Salobrar de Campos (BOIB núm. 81, de 4 de juliol de 2017; correcció d'errades BOIB núm. 92, de 29 de juliol de 2017)